

קנאת אחים

וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אָחִיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר : (בראשית לז יא).¹

רמב"ן בראשית פרק לז פסוק ב

"והוא נער והוא את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו" ... כי להם צוה אביהם שישמרוהו וישרתוהו, לא לבני הגבירות. והוא מביא מהם דבה רעה אל אביהם, ולכן ישנאוהו אלה הארבעה האחים.² ואחר כך אמר כי אביו אהבו, ויראו אחיו האחרים כי אותו אהב אביהם יותר מכולם ויקנאו בו וישנאוהו. נמצא שנוא מכולם. בני הגבירות יקנאו בו: למה יאהב אותו מהם והם בני גבירה כמוהו? ובני השפחות אשר לא יקנאו בזה למעלתו עליהם, ישנאו בו בעבור היותו מביא דיבתם אל אביהם.³

רמב"ן בראשית פרק ד פסוק ז

אם תיטיב יהיה לך יתר שאת על אחיך, כי אתה הבכור. וזה טעם למה חרה לך, כי בבושתו מאחיו נפלו פניו, ובקנאתו ממנו הרגו.⁴

בראשית רבה פרשה פד סימן יב

"ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר" – אמר ר' לוי: נטל קולמוס וכתב באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום. אמר ר' חייא רבה: ואביו שמר את הדבר - ורוח הקודש אומרת: שמור את הדברים שעתידין הדברים ליגע. ר' לוי בשם רבי חמא בר חנינא אמר: כך אבינו יעקב סבר וראה דברים ממשמשין ובאין. אמר: אם נתבקררה פנקסי, מה יכול אני לעשות?⁵

פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק לז

¹ ז' לנו הקנאה השלישית מתחילת התורה. קדמו לה: "וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים" אצל יצחק סבו של יוסף (בראשית כו יד) וכן אצל רחל אמו: "וַיִּתְקַנְא רְחֵל בְּאָחֶתָהּ" (בראשית ל א). ובהמשך התורה יש לנו קנאה בפרשת סוטה ופרשת פנחס (ספר במדבר). ובספר שמות ודברים קנ"א הוא מתארי הקב"ה: "אֵל קָנָא" וביהושע: "אֵל קָנָא". ובהמשך התנ"ך כמובן בהקשר עם אליהו, ומכל ספרי הנביאים מרבים ישעיהו ויחזקאל להשתמש בפועל זה. אך אם נחזור לפרשתנו וליוסף ואמו רחל, בשניהם מדובר לא סתם בקנאה, אלא בקנאת אחים ואלה נדירים במקרא (ראה קנאת אפרים ויהודה, ישעיהו יא ג). בנושא זה של קנאת אחים נבקש להתמקד.

² דן ונפתלי, גד ואשר בני בלהה שפחת רחל וזלפה שפחת לאה (בראשית ל ד-ג).

³ רמב"ן מדגיש שהקנאה היא שהביאה לשנאה, לפחות לגבי אחי יוסף שהם בני לאה ורחל (הגבירות). אבל לא כך משתמע מסדר הפסוקים. קריאה מדוקדקת של פסוקים א-יא של פרק לז מעלה בירור את סדר הדברים הבא: יוסף מביא את דיבת האחים אל אביו – אין תגובה של האחים. ישראל אוהב את יוסף ועושה לו כתונת פסים – האחים רואים ושונאים את יוסף (אין מילה על קנאה). יוסף מספר את חלומה הראשון – האחים מוסיפים שנאה (ועדיין לא מוזכרת קנאה). רק אחרי החלום השני מסופר לנו: "ויקנאו בו אחיו" ואף זה במעורב עם תגובת יעקב (שעד כאן לא מגיב כלל, האם אנו נזכרים ביצחק שכהו עיניו מראות?), ככתוב: "ויגער בו אביו ... ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר". קנאה זו שבאה רק אחרי שלוש שנאות, מה טיבה? האם היא מתעוררת דווקא כאשר האחים מרגישים שאולי יש דברים בנו? האם "ויקנאו בו אחיו" קשור ב: "ואביו שמר את הדבר"? עיין מדויק בפירוש רש"י (שרמב"ן מביא ממנו רק את עניין הדיבה, ראה סוף דבריו שם), מראה שרש"י מדייק בסדר הדברים: קודם שנאה ורק בסוף קנאה. בשנאה היה דבר כנה: "שלא דברו אחד בפה ואחד בלב" (רש"י פסוק ד) ואין בה תגובה של יעקב. רק כאשר מתעורר חשש גם לקנאה מתערב יעקב. ראה דברי רש"י: "ויעקב נתכוון להוציא הדבר מלב בניו שלא יקנאוהו, לכך אמר לו הבוא נבוא אני ואמך וגו'" (רש"י פסוק ז). האם קנאת אחים חמורה משנאת אחים?

⁴ רמב"ן לשיטתו שהקנאה היא אם כל חטאת ("לפתח חטאת רובץ"). ולפי פירושו זה, קנאת האחים הראשונה היא של קין והבל והגיעה עד שפכות דמים. מקרבת דם לשפך דם. (קנאת קין והבל אינה נזכרת, כאמור, במפורש במקרא ומקורה בפרשני המקרא. ראה גם בכוזרי מאמר א אות צה). וכך גם אצלנו, קנאה שסופה שפך דם. והגם שבסופו של דבר לא מת יוסף, הכוונה והנכונות הראשונים היו להרוג: "ועתה לכו ונהרגוה". וגם המסר ליעקב היה שיוסף מת: "חיה רעה אכלתהו". ודין התורה הוא: "וְגִנְבֵי אִישׁ וּמְכָרוּ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוֹמָת" (שמות כא טז). וכבר נענשו עשרה הרוגי מלכות על מכירת יוסף (פיוט "אלה אזכרה" בתפילת מוסף של יום הכיפורים, מדרש משלי בובר פרשה א, מדרשים ופיוטים רבים). ובימים ההם, מכירת אדם לעבד, כמוה כגזר דין מוות.

⁵ אולי הפתרון לקנאה הוא אורך רוח וממד הזמן. פשוט לרשום את הדבר שמעורר קנאה ולעקוב אחריו. וממה נפשך, אם הדבר לא יקרה או ייעלם – מה טוב שלא קנאת. ואם הוא יתקיים, כנראה שזה רצון ההשגחה ומה אפשר לעשות. יעקב מצטייר במדרש זה כאדיש ("מה יכול אני לעשות"), או אפילו כמנסה להרגיע. ממדרש זה, עכ"פ, לא נראה שאפשר להאשים אותו ולומר, כפי שניסינו לרמוז בהערה 3 לעיל, שתגובתו ("ואביו שמר את הדבר") היא שגרמה לקנאה ("ויקנאו בו אחיו"), מה גם שבפסוק סדר הדברים הוא הפוך: "וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אָחִיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר".

ר' ישמעאל אומר: כל בן זוקן, חביב לאביו יותר מדאי, שנאמר: "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו". וכי בן זקונים היה לו? והלא בנימין היה בן זקונים! אלא על ידי שראה בנבואתו שהוא עתיד למלוך, לפיכך היה אוהב אותו מכל אחיו וקנאו בו קנאה גדולה: "ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וכו'".⁶

שיר השירים רבה פרשה ח סימן א

"מי יתנך כאח לי יונק שדי אמיי" - באי זה אח? כקין להבל? קין הרג להבל שנאמר: "ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו" (בראשית ד ח). אלא כישמעאל ליצחק? ישמעאל שונא ליצחק, אלא כעשו ליעקב? הרי נאמר: "וישטום עשו את יעקב" (בראשית כז מא). אלא כאחי יוסף ליוסף? שונאין היו אותו, שנאמר: "ויקנאו בו אחיו" (בראשית לז). באי זה אח? - יונק שדי אמיי. הוי אומר, כיוסף לבנימין שאהבו בלבו, שנאמר: "וירא יוסף אתם את בנימין" (בראשית מג).⁷

מסכת שבת דף י עמוד ב

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת⁸ שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו - נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.⁹

רמב"ן בראשית פרק מט פסוק ה

שמעון ולוי אחים - יאמר בעלי אחוה, כי יחס לבם על אחותם. ילמד עליהם זכות כי בקנאתם על האחווה עשו מה שעשו, לומר שאין ראויים לעונש גדול, ולא החטא ראוי לימחל כי הוא חמס.¹⁰

⁶ ובפסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית פרק לז: "ויקנאו בו אחיו - ידעו כי כאשר פתר להם אביהם כך עתיד להיות. ואביו שמר את הדבר. א"ר לוי נטל קולמוס וכתב באיזה יום ובאיזה שעה." מקור הקנאה הוא דווקא ההכרה שבאה לאחים, ישירות או דרך יעקב, שאין אלה חלומות בטלים ואולי יש דברים בגו. כפי שהעלנו בהשערה בהערה 3 לעיל, ולא כפי שדחינו בהערה 5 לעיל, "ואביו שמר את הדבר" הוא שגרם ל: "ויקנאו בו אחיו". אולי גם נטילת הקולמוס והכתיבה ביומן: "באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום", אינה כה תמימה ומעידה שיעקב לקח את חלומות יוסף ברצינות, בפרט את החלום השני. מצד אחד הוא גוער ביוסף ואומר לו: "הבוא נבוא אָנִי וְאֶמְךָ וְאֶחָיִךְ לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה" (בראשית לז י), וכדברי רש"י שם: "ויעקב נתכוון להוציא הדבר מלב בניו שלא יקנאוהו, לכך אמר לו הבוא נבוא וגו', כשם שאי אפשר באמך כך השאר הוא בטל". אך מצד שני: "ואביו שמר את הדבר". ראה שהנוסח: "באיזה יום ובאיזה שעה ובאיזה מקום" הוא נוסח של חקירת עדים בבית דין (סנהדרין פרק ה משנה א) וכתבת שטרות (תנחומא במדבר סימן ה). נושא אחר שמעורר מדרש זה הוא מעמדו של בנימין. כמעט שכחנו שיוסף איננו הבן הקטן. בנימין הוא בן הזקונים! יוסף מאיים לנשל את אחיו הגדולים מבכורתם וכך באמת קורה: "ואני נתתי לך שכנס אחד על אחיך - ... הואיל ומצינו שהבכורה ליוסף ובכורה לדורות, מה בכורה האמורה ליוסף פי שנים בו, אף בכורה האמורה לדורות פי שנים באחד מהם" (ספרי דברים ריז). אבל יוסף גם מנשל את אחיו הקטן, את בנימין. עם אחיו הגדולים הוא מתחרה על ההנהגה והבכורה ואילו עם בנימין הוא מתחרה על אהבת האב השמורה לבן הזקונים הקטן. וזאת, אחרי מות האם האהובה רחל שבנימין בכלל לא זכה להכיר! איפה קנאת בנימין? למה הוא לא מקנא באחיו הגדול שנטל ממנו את מעמד בן הזקונים?

⁷ וכן הוא במדרש שמות רבה ה א, שיר השירים רבה פרשה ה ועוד. אבל בנימין לא זכה לינוק משדי אימו! אולי בספר בראשית אהבת יוסף ובנימין, אחים מאותה האם האהובה, גברה. אבל לדורות, נפרדו דרכיהם של יוסף ובנימין. ראה דברינו [היורה, יוסף ובנימין](#) וכן [ולא יכול יוסף להתאפק](#) בפרשת ויגש. ראה המדרש הנפלא איך אחי יוסף (בני לאה) מגוננים על בנימין כשהם ניצבים מול יוסף: "וכיון שהיגיעה השעה וירדו להן וירד בנימן עמהן היו ממצעין אותו ומשמרין אותו" (בראשית רבה צה מו וכן במדרשי תנחומא). ועל הנושא של היחס לבנימין בכל הפרשה הזו, והאפשרות שאולי גם הוא כלול ב"ויקנאו בו אחיו", מיעטו המפרשים לדון. הביטוי "יוסף ואחיו" מכיל את הזרם המרכזי והגלוי של יחסי יוסף עם אחיו הבוגרים, אבל לצדו יש גם זרם קטן ונסתר של יחסו עם אחיו הצעיר בנימין. גם כאן יש אולי חשבון "קטן" של קנאת אחים.

⁸ מילת - צמר נקי (משובח). ראה מסכת כתובות סו ע"ב: "אמרו עליו על נקדימון בן גוריון, כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש, כלי מילת היו מציעין תחתיו, ובאין בנין זאת? שבשביל שני שרוולים של צמר משובח או לשון של ארגמן ירדו אבותינו למצרים? או שמה בגלל ראה רש"י ושטיינזלץ שם.

⁹ גמרא זו, פנים לה להלכה ולאגדה. להלכה, ראה רמב"ם הלכות נחלות פרק ו הלכה יג: "צוו חכמים שלא ישנה אדם בין הבנים בחייו אפילו בדבר מועט שלא יבואו לידי תחרות וקנאה כאחי יוסף עם יוסף" (ראה גם בית יוסף חושן משפט סימן רפב). ולאגדה, דקדקו המדרשים מה בדיק הייתה תוספת הלוש שזכה לה יוסף ושהכעיסה את האחים. ראה מדרש שכל טוב (בובר) בראשית פרק לז שמדקדק שהמילת הייתה רק בשרוולי הכותנת: "... והמילת לא היתה אלא כנגד פסי ידי". ובאגדת בראשית (בובר) פרק סא: "אמרו רבותינו משום ר' יהושע בן קרחה שבביל לשון של ארגמן שהוסיף יעקב על לבושו של יוסף, קנאו בו אחיו, ומכרו אותו למצרים וירדו אף הם אחיו". אז איך בנין זאת? שבשביל שני שרוולים של צמר משובח או לשון של ארגמן ירדו אבותינו למצרים? או שמה בגלל שעבר יעקב אבינו על ההלכה ושינה בין בניו שנתעבדו אבותינו שם מאתיים ועשר שנים? מה "הפשט" במדרשים אלה?

¹⁰ ראה גם פירושו של רמב"ן לבראשית פרק לד פסוק א: "וטעם בת לאה אשר ילדה ליעקב - לומר שהיא אחות שמעון ולוי המקנאים ונוקמים נקמתה. והזכיר אשר ילדה ליעקב - כי כל האחים קנאו בה". הרעיון שקנאה בכלל, קנאת אחים בפרט, יכולה גם להיות דבר חיובי (או לפחות לצאת ממנה דבר חיובי גם אם אינה חיובית לכתחילה) מופיע גם במדרש בראשית רבתי פרשת ויחי עמוד 269 בהקשר עם קנאת רחל באחותה: "בן פורת עלי עין - זכתה אמך להפרות ממך מן העין שנתנה באחותה, שנאמר: ותקנא רחל באחותה (ל' א'). מיד, ויזכור אליהם את רחל (שם כ"ב). ואף אתה, מן העין שנתנו בך אחיך, שנאמר: ויקנאו בו אחיו (ל"ז י"א), פריה ונתגדלת... בגדולה הזאת". ושלמה המלך אומר: "וְרֵאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עֵמֶל וְאֶת כָּל כְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאָת אִישׁ מִרְעֵהוּ" (קהלת ד ד) ודרשו על כך במדרש: "הנה טוב מאד זה יצר טוב, והנה טוב מאד זה יצר רע. וכי יצר הרע טוב מאד? אתמהא! אלא שאילולי יצר הרע לא בנה אדם בית ולא נשא אשה, ולא הוליד ולא נשא ונתן, וכן שלמה אומר (קהלת ד) כי היא קנאת איש מרעהו" (בראשית רבה ט ז ועוד). אבל דווקא בהקשר עם שמעון ולוי, אחי יוסף, הסנגוריה (החלקית מן הראוי להדגיש) של רמב"ן על מה שעשו בשכם ובפירושו השני, עשו כל האחים), רק מגבירה ומעצימה את מה שעשו ליוסף. איפה אותה קנאת אחווה שהייתה בשכם? למה דינה כן, עד כדי

מדרש תנחומא (בובר) פרשת וישב סימן יט

"ויוסף הורד מצרימה". זה שהכתוב אומר: "כי עזה כמות אהבה, קשה כשאל קנאה" (שיר השירים ח ו). אהבה שאהב יעקב לרחל, שנאמר: "ויאהב יעקב את רחל" (בראשית כט יח). "קשה כשאל קנאה", שקנאת רחל באחותה - ומה תעשה אהבה בצד קנאה? דבר אחר: "כי עזה כמות אהבה", אהבת יונתן ודוד, שנאמר: "ונפש יונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבהו יונתן כנפשו" (שמואל א יח א). "קשה כשאל קנאה", שקינא שאול בדוד, ומה תעשה אהבה בצד קנאה? דבר אחר: כי עזה כמות אהבה, אהבה שאהב יעקב ליוסף, שנאמר: "וישראל אהב את יוסף" (בראשית לז ג), קשה כשאל קנאה שקינאו בו אחיו - ומה תעשה אהבה בצד קנאה? ומי גרם ליוסף לבוא לידי שנאה? שהאהבה שאהב אותו אביו יותר מדאי.¹¹

מצודת דוד, דניאל פרק יא פסוק כ

ועמד על כנו - על חזקו ובסיסו יעמוד מעביר מישראל נגישת והוא מלכות חשמונאי:
הדר מלכות - בהם יותן פאר מלכות כי יהיו מיקירי כהונה גבורים ומוצלחים:
ובימים אחדים - אבל במעט זמן ישבר ויחלש המלוכה ולא בעבור חרון אף מעובדי כוכבים אחרת ולא במלחמה עם אחר, כי אם מהם ובהם.¹² כי האחים הורקנוס וארסתובלוס יתקנאו זה בזה בדבר המלוכה ויביאו הרומים על עצמן למשול בהם כמ"ש ביוסיפון.¹³

אבן עזרא אסתר פרק י פסוק ג

ורצוי לרוב אחיו - כי אין יכולת באדם לרצות הכל בעבור קנאת האחים.¹⁴

וְנִשְׂא נִס לְגוֹיִם וְאֶסֶף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל וְנִפְצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ: וְסָרָה קִנְאָת אֶפְרַיִם וְצָרְרִי יְהוּדָה יִפְרְתוּ אֶפְרַיִם לֹא יִקְנָא אֶת יְהוּדָה וְיְהוּדָה לֹא יִצָּר אֶת אֶפְרַיִם: (ישעיהו פרק יא יב-ג).¹⁵

שבת שלום וחג חנוכה שמח

מחלקי המים

החרבת עיר שלימה ואילו יוסף לא? האם בגלל שדינה הייתה מאמם (לאה) ואילו יוסף מרחל? הרחבה של רעיון זה תמצא בדף פרשת השבוע וישלח של הרב אמנון בזק משיבת הר עציזון.

¹¹ מדרש זה כאילו עונה לרמב"ן. אין קנאה טובה. קנאה אינה דבר בונה ומפרה. ועכ"פ, קנאה ואהבה אינן יכולות לדור בכפיפה אחת. לא לשעתה (יוסף ואחיו) ולא לדורות (כפי שנראה גם בהמשך). אך דא עקא, שגם אהבה מוגזמת איננה טובה ואולי היא שגרמה לקנאה: "האהבה שאהב אותו אביו יותר מדאי" וכדברי הגמרא במסכת שבת שלא ישנה אדם בנו בין הבנים. ועל הפסוק "כי עזה כמות אהבה, קשה כשאל קנאה" רבו המדרשים. ראה דברינו **בנושא זה** בפרשת וילך.

¹² למקור הביטוי "מהם ובהם", ראה בראשית רבה פרשה סימן א: "אמר ר' לוי: לעתיד לבא הקב"ה נוטל את עובדי כוכבים ומורידם לגיהנום, ואומר להם: למה הייתם קונסים את בני? והן אומרים לו: מהם ובהם היו באים ואומרים לשון הרע איש על חברו. והקב"ה נוטל אלו ואלו ומורידן לגיהנום". אולי כדאי להחליף את השימוש בביטוי: "מהרסיך ומחריבך ממך יצאו" במובן של הרס פניי שהוא שיבוש הפסוק, בביטוי "מהם ובהם ... איש על חברו".

¹³ הפסוק בספר דניאל אותו מפרש מצודות דוד הוא: "ועמד על כנו מעביר נוגש הדר מלכות ובימים אחדים ישבר ולא באפים ולא במלחמה". ראה פירוש דעת מקרא שמבאר את הפסוק על תכני חצר מלכות בית סלוקוס (הליודורוס ראש השרים של סלוקוס הרביעי קם עליו והרגו). אך פירוש מצודות, בעקבות רש"י, נוטלים קורה מבין עינינו. לא על עם אחר מנבא כאן דניאל, אלא על עם ישראל! בחג החנוכה אשר חל השבוע, אנו חוגגים את תקומת ישראל בבית שני, מדליקים נרות ומברכים בחגיגות: "שעשה נסים לאבותינו" ומוסיפים ברכת הודאה בתפילותינו: "ואתה ברחמיך הרבים ... מסרת גיבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים, טמאים ביד טהורים וכו'". את תחילתה של תקופת החשמונאים אנו זוכרים ומזכירים, אבל אולי לא את סופה הנורא במלחמת אחים, בה נעץ חזיר ציפורניו בחומת הר הבית ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה (מסכת סוטה מט ע"ב). ולא רק בסופה, אלא עוד בימי אָבָה, ידעה תקופת החשמונאים קנאות ומריבות אחים. ראה מסכת מנחות קט ע"ב (ירושלמי יומא פרק ו) הסיפור על יסוד מקדש חוניו במצרים שבא בעקבות הקנאה בין שמעי (שמעון) וחוניו (נחוניון) בניו של שמעון כהן גדול (שמעון הצדיק) שהוריש את הכהונה הגדולה לחוניו הצעיר. הכול בשל קנאת אחים!

¹⁴ רש"י על הפסוק נותן פירוש אחר, בעקבות הגמרא במסכת מגילה טז ע"ב: "לרוב אחיו - ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין לפי שנעשה קרוב למלכות והיה בטל מתלמוד" - או שאתה בשלטון או שאתה בבית המדרש. אבל אבן עזרא מקשר גם את חג הפורים הבא עלינו לטובה לעניין קנאת אחים. ופשט הפסוק הוא "רוב" מלשון "הרבה", כמו: ברוב עם הדרת מלך" (ראה פירוש דעת מקרא). ועד כאן פורים, אנו עדיין בחודש כסלו.

¹⁵ נחתום בפסוקים אלה מספר ישעיהו שאולי נותנים תקווה לעתיד. ראה מדרש תנחומא (בובר) פרשת ויגש סימן י שדורש פסוק זה על הפירוש והסוף הטוב של פרשת יוסף ואחיו: "לפי שהיה יעקב אבינו סבור שיהודה הרג את יוסף, לפי שהביא לו את הכתונת ... וכיון שנתן דעתו על בנימן ונתוודע יוסף, נמצא יהודה נקי, שנאמר וסרה קנאת אפרים וגו', לכך ואת יהודה שלח לפניו וגו'". אך מדרשים אחרים דורשים פסוק זה על העתיד לבוא, כך הוא למשל במדרש זוטא - שיר השירים (בובר) ד יא: "נפת תטופנה שפתותיך כלה. זה משיח הצדיק שהוא עומד מיהודה. ד"א זה משוח מלחמה שהוא עומד מיוסף ואינם מקנאים זה לזה. לקיים מה שנאמר אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יקנא את אפרים (ישעיהו י"א ג)".

מים אחרונים (לשמור למוצאי שבת): ראה ספר אבודרהם סדר מוצאי שבת שכשאומרים את נוסח התפילה לאחר ההבדלה: "אלהינו ואלהי אבותינו החל עלינו את ששת ימי המעשה הבאים אלינו לשלום. חשוכים מכל חטא ומוצלים מכל דבר עון. וחנונים דעה והשכל מאתך. ותשמיענו בהם ששון ושמחה. ולא תעלה קנאתנו על לב אדם ולא קנאת אדם על לבנו" (לקוח מתוך סידור רב עמרם גאון) צריך לכוון על שם ויקנאו בו אחיו ... כי הקנאה גורמת הרבה רעות כמו שמצינו בענין יוסף".